

การสื่อสารในการจัดการประชาคมบางลำพู

นางสาวเวทีณี สตะเวทิน

**สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-334-337-7

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

COMMUNICATION IN BANGLUMPOO CIVIC GROUP'S MANAGEMENT

Miss. Wedinee Satawodin

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Art in Development Communication**

Department of Public Relation

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-334-337-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การสื่อสารในการจัดการประชาคมบางลำพู

โดย

นางสาวเวทีณี สตะเวทิน

ภาควิชา

การประชาสัมพันธ์

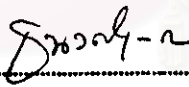
อาจารย์ที่ปรึกษา

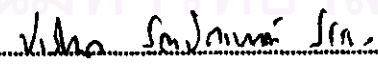
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปารีชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อนวดี บุญลือ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปารีชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะไมซ์)

เวทีน สตะเวทีน : การสื่อสารในการจัดการประชาคมบางลำพู (COMMUNICATION IN BANGLUMPOO CIVIC GROUP'S MANAGEMENT) อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. ดร. ปารีชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล . 190 หน้า . ISBN. 974-334-337-4

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา พัฒนาการของประชาคมบางลำพู , ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการก่อตัวของประชาคมบางลำพู , กลไกการสื่อสารในการจัดการประชาคมบางลำพู โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัยพบว่า

1. พัฒนาการของประชาคมบางลำพูสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระยะ คือ ระยะเรียนรู้ ระยะปรับกระบวนการ ระยะเผชิญปัญหา และ ระยะแสวงหาทางออก

2. ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการก่อตัวของประชาคมบางลำพู ประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ แนวคิดของบุคคลในการเข้าร่วม ความผูกพันกับชุมชนของคนดั้งเดิมในพื้นที่ ลักษณะของแกนนำริเริ่มในการก่อตัว ลักษณะเครือข่ายการสื่อสารในการก่อตัว และการกระตุ้นจากบุคคลภายนอก

3. กลไกการสื่อสารในการจัดการประชาคมบางลำพู โดยการวิเคราะห์จาก กิจกรรมเชิงรุก และ กิจกรรมในเชิงปกป้องผลประโยชน์ของชุมชน พบว่า

3.1 กิจกรรมเชิงรุก กลไกการสื่อสารภายในแกนนำประชาคม ได้แก่ การประชุมระดมสมอง, การไปมาหาสู่กัน, การพูดคุยโดยบังเอิญ กลไกการสื่อสารระหว่างแกนนำประชาคมกับประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ การติดประกาศตามชุมชน, ไปปลิว, รถกระจายเสียง, สื่อมวลชน, การประชุมกลุ่มย่อย, การพูดคุยระหว่างแกนนำริเริ่มกับเจ้าของธุรกิจ, การใช้กลไกกรรมการชุมชน, เสียงสะท้อนจากชุมชน กลไกการสื่อสารระหว่างแกนนำประชาคมกับบุคคลภายนอก ได้แก่ การประชุมระดมสมอง, การประชุมเพื่อขอความสนับสนุน, การพูดคุยในจุดเริ่มต้น, การชักชวนบุคคลภายนอก, การพูดคุยขอความช่วยเหลือ

3.2 กิจกรรมในเชิงปกป้องผลประโยชน์ของชุมชน กลไกการสื่อสารภายในแกนนำประชาคม ได้แก่ การประชุมระดมสมอง, การพูดคุยกัน, การบอกต่อ กลไกการสื่อสารระหว่างแกนนำประชาคมกับประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ การแจกแบบสอบถาม, การจัดกิจกรรม, การพูดคุยกัน กลไกการสื่อสารระหว่างแกนนำประชาคมกับบุคคลภายนอก ได้แก่ การยื่นจดหมายถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง, การส่งข่าวให้สื่อมวลชน, การประชุมเพื่อขอความร่วมมือ, การประชุมเพื่อต่อรอง, การสร้างแนวร่วม, การต่อรองนอกรอบ

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิติ เวทีน สตะเวทีน
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา พ.อ.ดร.ปารีชาติ สถาปิตานนท์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม _____

4185146228 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD : COMMUNICATION / CIVIC GROUP / COMMUNITY / DEVELOPMENT

WEDINEE SATAWEDIN : COMMUNICATION IN BANGLUMPOO CIVIC GROUP'S
MANAGEMENT. THESIS ADVISOR : PARICHART STHAPITANONDA SAROBOL ,Ph.D.
190 pp. ISBN 974-334-337-4

The objective of this research is to study the development of Banglumpoo civic group, the supporting factors of Banglumpoo civic group's formation, and the communication techniques in managing of Banglumpoo civic group by means of qualitative research. Participation observation and in-depth interview with key informants were used to complete this study.

The results are as follows :

1. The development of Banglumpoo civic group is found to be 4 phases; Learning phase, process adaptation phase, problem confrontation phase, and problem-solving phase.

2. There are 5 factors that support the formation of Banglumpoo civic group. Those factors can be categorized as follows: (1) The idea of participants; (2) Strong bond with community among people who originally live in the area; (3) Characteristics of the leaders; (4) The nature of communication network; (5) Motivation from outsiders.

3. The communication techniques in the management of Banglumpoo civic group can be analyzed by basing on 2 kinds of activities, which are "Promotion activity" and "Defensive activity" in terms of protecting benefit for the community.

3.1 **Promotion activity:** communication techniques among the leaders; Brainstorming, visits and incidental discussion; communication techniques between leaders and local residents; Notices put up at various locations in the community, leaflets, mobile broadcasting units, mass media, small group meetings, conversations between initiators and business owners, the use of community committee mechanism, and feedback form community; communication techniques between leaders and the outsiders; Brainstorming, meeting to seek support, discussions at the beginning, convincing outsiders to participate, and conversation to seek assistance.

3.2 **Defensive activity:** communication techniques among the leaders; Brainstorming, discussions, and words of mouth; communication techniques between leaders and local residents; Questionnaires, activities, and talks; communication techniques between leaders and the outsiders; Direct mail to parties involved, press releases to mass media, meetings to seek assistance, meetings for negotiation, building up alliance, and informal negotiations.

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิติ Wedinee Satawedin
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา Parichart Sthapitanonda Sarobol
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม _____

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีจากความช่วยเหลือจากผู้สนับสนุนมากมาย

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และเอาใจใส่อย่างยิ่งเสมอมาตั้งแต่ต้นจนจบ ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวดี บุญลือ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโมชนิด กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ และ ข้อคิดเห็น

ขอขอบคุณ อาจารย์ ชัยวัฒน์ ภิระพันธุ์ ที่กรุณาให้ข้อคิด และแนะนำการทำงาน สำหรับชุมชนให้กับผู้วิจัย

ขอขอบคุณ คุณหญิงเต็มสิริ บุญสิงห์ คุณลุง มล.ประพิม อิศรเสนา ครูสุดจิตต์ ดุริยะประณีต คุณป้าอรศรี ศิลปี อาจารย์อรุณ วรชุน พี่ตุ๋ พี่จี และ คุณลุง คุณป้า พี่ๆ ชาวประชาคมบางลำพูทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการ พุดคุย และเก็บข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมากในการทำวิจัย

ขอขอบคุณ คุณ สมพงษ์ พัดปุษ ที่ปรึกษาผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และ พี่ๆ ที่กทม. สำนักงานเขตพระนคร ในการให้ข้อมูลสนับสนุน และ แนวคิด

ขอขอบคุณ คุณลุงใช้ ซึ่งให้ขอมืมสถานที่พักพิงยามแดดร้อนในบางลำพู

ขอขอบคุณ เพื่อนๆ พี่ๆ ทุกคนที่รัก ที่คอยเป็นกำลังใจ กำลังสมอง และถามไถ่ เป็นห่วงเป็นใยกันมานาน

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ปรมะ สตะเวทิน คุณลุง ซึ่งคอยถามไถ่ และชี้แนะตลอดมา

ท้ายนี้ลูกกราบขอบพระคุณ พ่อ กับ แม่ ที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่าง และ เป็น “บ้าน” ที่อบอุ่นของชีวิต

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช

บทที่

1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	7
1.3 ปัญหาในการวิจัย.....	7
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	7
1.5 นิยามศัพท์.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.....	10
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่มของประชาชนและประชาสังคม.....	15
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่ม.....	23
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการในชุมชน	29
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารและเครือข่ายการสื่อสาร	41
3. ระเบียบวิธีวิจัย	51
3.1 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย	51
3.2 การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	53
3.5 การนำเสนอข้อมูล	54

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

4. ผลการวิจัย	55
สภาพชุมชน	55
ผลการวิจัย	60
4.1 พัฒนาการของประชาคมบางลำพู	60
4.2 ปัจจัยที่เอื้อต่อการก่อตัวของประชาคมบางลำพู	84
4.3 กลไกการสื่อสารในการจัดการประชาคมบางลำพู	94
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	125
5.1 สรุปผลการวิจัย	125
5.2 อภิปรายผล	133
5.3 ข้อเสนอแนะ	150
รายการอ้างอิง	153
ภาคผนวก	158
ภาคผนวก ก.	159
ภาคผนวก ข.	166
ภาคผนวก ค.	181
ภาคผนวก ง.	185
ประวัติผู้วิจัย	190

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย